

MISIE

3
2018

BOLÍVIA

PÁPEŽ

PRALESA

**LIEČENIE
ZA KAŽDÚ CENU**

FORTALEZA

**MISIJNÝ
KRÍŽ**

*Radek
Z RAMONU*

MISIJNÁ STÁŽ

MUCHAS GRACIAS!

Tri roky strávili apoštoli s Ježišom a potom sa rozbehli do celého sveta, kde svedčili o Bohu po zvyšok života. Zanechali pokrvnú rodinu a dostali stonásobne viac vo forme malých spoločenstiev kresťanov, ktoré pomaly rástli.

Po troch rokoch v Bolívii vidím, ako vdaka modlitbám, obetám a ustavičnej formácii, rastú noví katechéti pre prvoprijímajúce deti, birmovancov a lídri komunit. Viaceré páry chodievajú na stretnutia rodín a spolu s deťmi sa modlia. Na druhej strane je viacero situácií, ktoré si vyžadujú viac vytrvalosti v modlitbe, trpezlivosti, lásky a odpustenia.

Nech Vás čítanie vovedie do poznania radosti i starostí misionárov.

Ďakujem Vám, že už tri roky podporujete misie v Bolívii.

Ján Piatak

Milí čitatelia! Nasledujúce riadky Vám prinesú pohľad kaplána Tomáša na slávenie prvého výročia farnosti Mária Pomocnica, v ktorej pôsobíme na misiách v Bolívii.

A stalo sa! Drobec, ktorým je naša farnosť, dovŕšil prvý rok života. Bola svätá omša s biskupom, požehnanie nového zvona a sochy Virgen de Chiquitania, torta s jednou

sviečkou a večerný program s vystúpením všetkých skupín vo farnosti. Všetko bolo pekné. Síce sa mi nepodarilo vyšmyknúť a musel som v čikitánskom

kroji tancovať jeden z tradičných tancov, ale po niekoľkotýždňových nácvikoch sa to podarilo. Potom sa všetkým podávala večera. A tu pozor, každé spoločenstvo vo farnosti pripravilo sto porcií! Samozrejme, bolo to kurča s ryžou a zeleninou.

Darmo, tu sa bez mäsa ani nepohnú. Ak sa pýtate z čoho je polievka, povedia že „zeleninová“. Kúpите, ochutnáte a čo? Polievka zeleninová s mäsom. Tak to tu chodí. V každom prípade všetci boli najedení a spokojní.

Tri dni predtým sme mali v Centre Márie Pomocnice formáciu pre lídrov z komunit. Teda ľudí dbajúcich o každodenný náboženský život v komunitách. Tých, pri ktorých sa cítim neraz malý. To oni sú denne duchovnými sprievodcami ľudí. To oni pripravujú ľudí k prijatiu sviatostí, vedú katechézy a nedeľné i sviatočné bohoslužby slova. To sú tí, ktorí sa trápia nad tým, ako oslovíť a pritiahnúť ľudí k Bohu cez svet v ktorom žijú. Jasný, že ich zanietenosť je raz silnejšia, inokedy slabšia. Bývajú chvíle

ťažké, prichádzajú znechutenia a bezradnosť. Ale nejaký sa neustále zmobilizujú. Chcú. A preto vidieť, že majú v sebe lásku k Bohu a Cirkvi.

Veľmi dôležité je stretávať sa s nimi a počúvať, čo majú na srdci. Poznať ich myslenie a každodenný život. Je to veľmi obohacujúce a vzácne. Potrebujeme si všetci uvedomiť, že ideme jedným smerom a k rovnakému cieľu. Vedie nás rovnaký Duch.

To jeho sa na všetko pýtame a počúvame ho.

Lídri potrebujú formáciu. Preto sme na začiatku prešli dopredu pripravenou, šesťstranovou anketou, na tému života v komunite. Potom sme hovorili o príprave ku sviatostiam prostredníctvom kníh schválených biskupskou konferenciou Bolívie. Nasledovalo stretnutie s Božím slovom, niekoľko upresnení, ako sa orientovať vo Svätom písme a ako pripravovať bohoslužbu slova. Hovorilo sa tiež

o správnej príprave odpustových slávností a to všetko upevňovala spoločná modlitba.

Ja som s nimi prechádzal najnovší pápežský dokument Gaudete et Exultate. Rozprávali sme o svätosti a oni mi hovorili, čo v tom dokumente bolo napísané. Nie preto, žeby ho čítali. Intuitívne. Tak som si pomyslel, že juhoamerický spôsob myslenia pápeža Františka je im blízky. Určite ich zasahuje svojimi myšlienkami. To ešte nič nie je.

Chlapík, žijúci denne v pralese, mi začal hovoriť, aká je hlavná myšlienka pápežovho pontifikátu. Povedal, že jeho hlavným poslaním je „vyjsť k ľuďom, hľadať ich a nie čakať. Pred ľuďmi netreba zatvárať dvere. Pápež si vyberá Cirkev otlčenú, ale otvorenú, nie bezpečnú a zamknutú.“ Civel som naňho a pomyslel si „wow“, klobúk dole. Keby sme všetci vedeli toľko, čo on.

V predvečer našej odpustovej slávnosti dostali lídri nové, modré stuhy zo symbolmi farnosti Mária Auxiliadora a počas adorácie prosili Ježiša prítomného v Oltárnej Sviatosti o požehnanie do ďalšej služby. Čas s lídrami mi ukázal, aké dôležité sú stretnutia s nimi. Koľko dajú im, ale aj mne. Neraz ma obyčajná múdrosť jednoduchých ľudí dokáže

zahanbiť. My veľakrát v živote kombinujeme. Pritom stačí doceniť denné maličkosti.

Nedávno som bol v komunite Santísima Trinidad, teda Najsvätejšia Trojica. Hodina cesty hlbokým pralesom. Mali svoju odpustovú slávnosť. V ich komunite sa výnimočne mocne zachovávajú chiquitánske tradície, hovorí sa medzi nimi v jazyku besiro a veľký dôraz kladú na ochranu prírody. Na omši tiež spievali a čítali čítania v besiro. V procesii pred omšou šli predo mnou muži. Jeden z nich niesol kyticu ružových kvetov.

Po sv. omši sa ma opýtali, či viem, prečo niesli ružové kvety

a prečo sme šli pred omšou v procesii od hranice komunity? Spadla mi sánka. Povedali, že oni a ich otcovia prišli kedysi do tejto komunity z rôznych častí Bolívie. Ale žijúc v jednej komunite sa museli zjednotiť, aby mohli žiť v pokoji. Preto vždy, keď majú odpustovú slávnosť, stretnú sa všetci na hranici farnosti a spolu, ako spoločenstvo idú do kaplnky.

Spomínané kvety sú pre nich symbolom pokoja. Neprišli tam medzi sebou bojovať a ničiť prírodu, ale žiť z nej v zhode. Neraz nás také gestá a symboly môžu zahanbiť. Z jednoduchosti totiž plynie ohromná múdrosť.

Nech aj Váš postoj k Cirkvi je taký, ako tých ľudí, ktorí prichádzajú z pralesa hovorili o pápežovi, ktorý chce Cirkev hľadajúcu každého človeka. A nie zamknutú v bezpečných štyroch stenách. Nech Vás vo všetkom, čo robíte, sprevádza jednoduchosť a múdrosť. Pozdravujem Vás z najmladšej farnosti vo Vikariáte.

Kaplán Tomáš

LIEČENIE ZA KAŽDÚ CENU

Zdravie je stav, po ktorom túži každý človek. Čo všetko zahŕňa a za akú cenu ho môžeme dosiahnuť? O tom premýšľam v poslednom období na misiách v Bolívii.

Nemocnicu v Concepción prechádzame s kaplánom každý týždeň, a tak máme možnosť byť prakticky so všetkými hospitalizovanými pacientmi. Navštevujeme izbu za izbou a pýtame sa ľudí, či sa chcú vyspovedať, prijať Eucharistiu a pomazanie chorých.

Vysluhujeme bohoslužbu slova, modlíme sa ruženec, mamičky povzbudzujeme aby čím skôr priviedli deti ku krstu. Väčšinou sa chorí potešia, no sú aj takí, ktorí sa obrátia chrbtom. Modlíme sa o požehnanie pre všetkých chorých.

Lekári bývajú ústretoví. Väčšinou ich idem pozdraviť a povzbudiť. Veď v knihe Sirachovcovej sa píše: „Aj lekárovi daj možnosť aby zasiahol, lebo nato ho stvoril Pán; a nech neodstúpi od teba, lebo potrebuješ jeho pomoc.“ (Sir 38, 11b-12a). Ak vidím, že riešia nejaký prípad, taktne ich obídem. Viackrát ma však zavolali späť a povedali, že sa chcú aj oni pomodliť a počuť Božie slovo. Ak sa modlím na izbe s ľuďmi a vojdú na vizitu, len povedia:

„Pokračujte“, a prídu neskôr. Pri úrazoch sú to oni, ktorí pripomínajú rodine, aby zavolali kňaza, za čo som im vďačný, hoci to je aj o polnoci.

Ľudia prichádzajú na faru prosiť o rôzne lieky, lekárske pomôcky, cestovné k lekárovi či príspevok na nemocničné poplatky. Vtedy sa pýtam na fyzické i duševné zdravie chorého a premýšľam, čo naozaj potrebujú a ako im pomôcť. Bežné lieky od bolesti im poskytnem hneď, pri iných chcem vidieť recept od lekára a okrem iného sa uistiť o pravdivosti.

Raz prišla jedna pani, že potrebuje s úrne peniaze na lekárske vyšetrenie. Pri detailnejšom vysvetlení som zistil, že chcú peniaze pre „liečiteľa“ z neďalekého mestečka San Javier. Z Rádia Chiquitania sa denne šíria správy aj o uzdravovateľovi z Concepción. Kuchárka Trini z biskupského úradu mi povedala, že hoci sa hovorí o vyšetrení zdarma, v konečnom dôsledku pýta od ľudí veľa peňazí, nehovoriac o duchovnom nebezpečenstve.

Ľudia často hľadajú najrýchlejší, najlacnejší a účinný spôsob, ako si pomôcť, pričom prehliadajú duchovné zázemie. Ak by aj uzdravenie mohlo prísť rýchlo a lacno, vždy treba skúmať pozadie. Neplatí, že ak mi niečo pomáha, je to dobré.

Nedávno som dostal ponuku privítať vo farnosti na dva dni kórejských lekárov, pôsobiacich

v USA, ktorí navštevujú chudobné krajiny sveta a bezplatne pomáhajú ľuďom s vyšetrením i liekmi. Potešil som sa, že ľudia budú môcť prijať ich pomoc v priestoroch Centra Márie Pomocnice v Concepción. Na druhej strane som spozornel, nakoľko vraveli že má prísť aj veľká odborníčka v oblasti akupunktúry. Oficiálne dokumenty Katolíckej Cirkvi jasne vyjadrujú nesúhlas s princípmi „liečenia“ touto metódou. Oceňujem, že aj keď lekári a tí ktorí ich sprevádzali ostali informáciou zaskočení, akceptovali požiadavku Cirkvi a všetko šlo aj bez akupunktúry.

Informácia o bezplatnom vyšetrení a podaní liekov sa šírila rýchlosťou svetla a ľudia prichádzali v davoch. Všetci prešli prijímajúcou miestnosťou, kde hovorili, o aké zdravotné problémy ide. Následne boli zadelení do troch skupín. Pediatria, neurológia a všeobecné lekárstvo. Sestričkám pri rozdeľovaní ľudí do skupín pomáhali aj dvaja bohoslovci z Kórey, ktorí vo farnosti San Antonio de Lomerio absolvujú svoj pastoračný ročník. Behali s fonendoskopom na krku a tešili sa, že môžu byť užitoční, hoci so španielčinou len začínali. Stačilo im pozeráť,

ktoré časti tela ľudia ukazujú a bolo jasné, do ktorej skupiny patria. Lekári mali už svojich solídnych tlmočníkov. Pri každom vyšetrení dali pacientom nielen lieky, ale aj informáciu, ako konať, aby sa ochorenie neopakovalo, či nezhoršovalo. Všetky deti dostali do daru aj zubné kefky. Ľudia čakali hodiny napriek tomu, že sa rapídne ochladilo a začalo pršať.

Po skončení lekári doplnili farskú lekárníčku, aby sme mohli ľuďom pomáhať liekmi aj po ich odchode. Aby bolo liečenie úplné, v týchto dňoch sme sa s kaplánom Tomášom modlili za ľudí pri vyloženej Oltárnej Sviatosti a udeľovali každému osobitné požehnanie. Veď Ježiš je lekár všetkých lekárov, jedine On lieči bez hraníc. Jemu sa môžeme odovzdať s dôverou. On lieči telo i dušu.

Spolu s rehoľnou sestrou Selinn sme vyrazili na svitaní. Po hodine jazdy sme odbočili zo známej cesty a vydali sa spleťou chodníkov, kde sa dalo ísť maximálne 12 km/h. Od odbočky to malo byť len päť kilometrov. Pribúdalo kríženie chodníkov a ja som postupne zisťoval, že najviac jazdený chodník nie je ten správny. Bol problém otočiť sa a z pavučiny chodníkov a skúšať nový. Nikde nebola tabuľa ukazujúca správny smer.

FORTALEZA

6 V ostatnom období rád čítam dejiny indiánskych kmeňov na území ktorých pôsobím. Je to ako štúdium ľudského tela, ktorému chce lekár lepšie rozumieť, aby mu mohol pomôcť.

Mesto Concepción bolo v poradí piatou z desiatich misijných centier založených jezuitmi v Chiquitanii. Indiáni Chiquitos boli zo všetkých kmeňov najprístupnejší. Mali vyššiu životnú úroveň, ako ich susedia. Živili sa lovom, boli známi a obávaní pre ich otrávené šípy. Zároveň mali istú znalosť poľnohospodárstva a boli otvorení pre náboženstvo.

Jezuiti vedeli, že mnohí indiáni sa stávali otrokmi v rukách španielskych dobyvateľov. Tí im zobrali polia s kukuricou, často jedinou obživou a namiesto nich museli pestovať bavlnu. Aj preto

stavali jezuiti misijné centrá, kde boli indiáni slobodní, mali domy v prehľadne usporiadanom meste ale aj malé príbytky na poliach za mestom, odkiaľ si prinášali všetko na živobytie. Hoci Chiquitanci neboli zvyknutí na systematickú manuálnu prácu, pod vedením jezuitov napredovali.

Začiatkom júna prišiel na faru usmiaty muž v stredných rokoch s pozvánkou na požehnanie novej komunity. Sedemdesiatšesť rodín z Concepción sa združilo, vyklčovali časť pralesa a premenili ho na úrodné polia, ktoré im dávajú ryžu, kukuricu, arašidy, juku, papáju a niekoľko druhov banánov.

Komunita Fortaleza je situovaná v oblasti Monte Verde, ktorá bola predstavená aj v ostatnom čísle časopisu. Potešil som sa, že domorodci chcú nielen pracovať a mať, ale aj prosia o Božie požehnanie.

Potešilo ma, keď som v diaľke zbadal kónský záprah, hoci som si bol istý, že nepatrí ľuďom z komunity, ktorú hľadám. Zvolal som do lesa, ktorým sa ozýval tlkot stínajúceho stromu. Po chvíli vyšiel vysoký muž s klobúkom, hustou bradou a nohaviciach na traky. Bolo mi jasné, že to nie je domorodec, ale jeden z členov Menonitov. Ochotne mi začal kresliť na zemi mapu. Vraj nedávno spravili novú cestu. Po hodine blúdenia sa ukázalo, že odbočiek je veľa a trafiť tú správnu je problém. Predieral som sa úzkou cestou, pomedzi stromy pralesa, ktoré boli na kôre označené neohybným trupom vozidiel. „Konečne sme tu“ zvolala rehoľná sestra Selinn a zatlieskala, keď uvidela v diaľke prvý dom.

Bola to jedna z rodín Menonitov, ktorí hľadajú v Bolívii utiahnutý spôsob života v kolóniách, ukrytých v pralesi. Kto nechce dodržiavať striktné pravidlá, je tvrdo potrestaný alebo musí spoločenstvo opustiť. Do ich kolónie nemá prístup nik cudzí. Preto je neprípustné, aby uzatvárali manželstvá

s ľuďmi inej národnosti a vierovyznania. Zvyčajne majú sedem až dvanásť detí. Deti nenavštevujú školy mimo kolónie. Pri vyučovaní nie sú zadelené v triedach podľa veku. Ich vzdelanie spočíva v čítaní Biblie a katechizmu. Nahlas spoločne opakujú naučené časti. Dievčatá navštevujú školu do trinástich rokov. V kolónii nepoužívajú autá ani elektrinu. Šoférujú iba traktory. Nešportujú, sú ľahko poznateľní podľa skupinového oblečenia ktoré je vyrobené v štýle ako sa nosilo v šestnástom storočí.

Muži nosia nohavice na traky, klobúk alebo šiltovku. Ženy majú dlhé šaty, vlasy zapletené, prikryté šatkou, alebo širokým klobúkom. Žijú z práce na poli. S okolitým svetom komunikujú muži, ktorí prichádzajú do Concepción predávať syr, vajcia alebo mäsové výrobky. Ľudia ich majú radi, lebo ich produkty sú kvalitné a predávajú ich za dobré ceny. Ženy a dievčatá nekomunikujú so svetom mimo kolónie.

Keď som videl pred domom stáť tri deti s matkou, uvedomil som si, že to bude náročnejšie. Spočiatku nevedeli, ako reagovať, pre prítomnosť

cudzích ľudí prichádzajúcich na aute a po druhé, pre nutnosť komunikácie v španielčine. Napätie trochu opadlo, keď som vysvetlil, že som kňaz a hľadám cestu do komunity Fortaleza, ktorá by mala

byť vzdialená len pár kilometrov od nich. Na moje počudovanie žena o žiadnej komunite v okolí nevedela. Teda aspoň tak to povedala. Určite aj hľadala spôsob, ako čo najskôr ukončiť komunikáciu s cudzím svetom, ktorému sa bránia. Napriek tomu som premýšľal, čo by neodmietli. Poprosil som sestru Selinn, aby dala deťom sladkosti a pastelky. Ja som ostal stáť v úzadí, ju akceptovali a darčeky prijali. Pri ceste späť sme stretli dvoch chlapcov na voze, ale ani oni nám nevedeli poradiť.

Vylučovacou metódou som sa rozhodol vydať najhoršou cestou, pri ktorej počas celej jazdy udierali na podvozok auta ako na xylofón rôzne konáre a korene stromov. Po hodine a pol blúdenia sme sa dočkali. Keď sme dorazili na miesto, jedna skupina miestnych práve pri potoku umývala mäso a druhá zakrvavenú vlečku auta. V komunite mali urobený jeden veľký prístrešok pokrytý plechom,

kde pripravili miesto na svätú omšu. V novinovom papieri stál zabalený kríž, ktorý pripravili na požehnanie. Zhotovil ho vlastnoručne líder komunity. Vo veľkom prístrešku zhotovenom z palmových listov spracovávali mäso na obed. Boli pripravené aj odpustové stánky s predajom občerstvenia, v podobe plachtou prekrytých áut.

Zvítali sme sa a pripravovali všetko na slávenie. Počas krstnej náuky som sa tešil, že viacerí načúvali a spoznávali úlohy

rodičov a krstných rodičov. Nasledovala sved' a modlitba ruženca. Počas kázne som spomenul aj Slovensko. Vysvetlil som význam kríža pri vstupe do komunity a poukázal na našich starých rodičov, ktorí pri odchode na pole začínali

igelitku), do ktorej sme uložili všetko, čo sme nezjedli a šli na svätú omšu do ďalšej komunity.

Večer som ďakoval Bohu aj za blúdenie, pri ktorom som spoznal nielen nové časti pralesa, ale aj nových ľudí. Nakoľko žijú na území mne zverenej farnosti, rozhodol som sa, že budem myslieť v modlitbách osobitne aj na Menonitov, aby našli cestu k večnému životu, po ktorom túžia.

deň modlitbou a vracajúc sa z poľa pri kríži ďakovali. Deň bez Boha je strateným dňom. Krstom vstupujeme do Božej starostlivosti a plnenia plánu nášho ozajstného šťastia. Na štyroch stranách komunity sme sa modlili, aby na nás Boh nezabúdval v nijakej oblasti. Po svätej omši bola hostina. My sme už ako vždy mali pripravenú „bolsita negra“ (čiernu

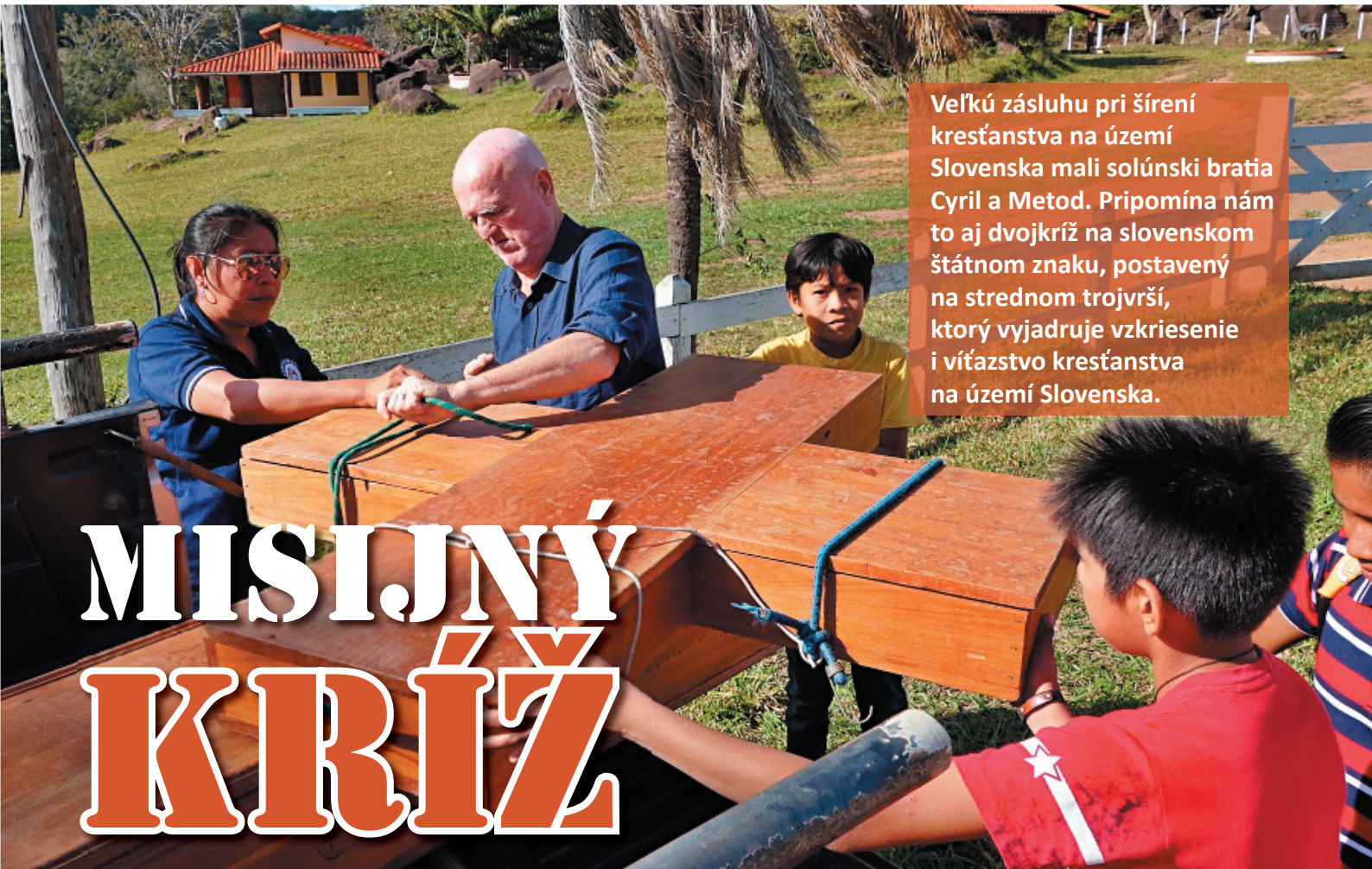
Poriadok, ktorý sa snažili zaviesť do života indiánov jezuiti, nech sa šíri ďalej v komunite Fortaleza, čo v preklade znamená „Posila“. Pracovať,

modliť sa a odpočívať sú tri časti nášho života, ktoré nám Boh ukazuje ako ideál od prvých stránok Biblie. Ak zachováme Boží poriadok, Boh nás posilní.

Veľkú zásluhu pri šírení kresťanstva na území Slovenska mali solúnski bratia Cyril a Metod. Pripomína nám to aj dvojkriž na slovenskom štátnom znaku, postavený na strednom trojvrší, ktorý vyjadruje vzkriesenie i víťazstvo kresťanstva na území Slovenska.

MISIJNÝ KRÍŽ

Keď vidím v diaľke malé biele Suzuki Jimmy so slnečnými clonami, na ktorých je slovenská vlajka, poteším sa, lebo je to verbista Ondrej Pešta. Prevzal štafetu od slovanských misionárov a teraz kresťanskú vieru šíri v Bolívii.

Neviem, či o tom viete, ale Bolívia má aj svoj misijný kríž. Spoločnosť Ježišova medzi rokmi 1691 a 1760 založila na území Moxos a Chiquitanie desať misijných centier - redukcií. Misie začali v San Javier. Na námestí bol vztýčený veľký kríž, ktorý sa stal symbolom misii v Bolívii.

Práca misionárov priniesla veľký úspech a ovocie, ktoré

pretrváva dodnes. Misijný kríž je bohatý na symboly, ktoré Vám chcem vysvetliť.

Malý kríž v strede vyjadruje vykúpenie a víťazstvo Ježiša nad zlom.

Kvety vyjadrujú život, ktorý pramení z kríža. Strom v raji sa symbolicky mení na kríž a kríž sa mení na strom plný nového života.

IHS: Svedectvo historickej existencie Ježiša a nadprirodzeného pôvodu. „I“ Ježiš, „H“ Boží Syn, „S“ Spasiteľ človeka.

Tri klince znázorňujú krutosť ukrižovania Ježiša, jeho obetu a lásku Boha Otca k nám ľuďom.

Relikvia blahoslavenej Nazarie Ignacie: Relikviár obsahuje prameň vlasov blahoslavenej. Umiestnenie relikviára pod nápisom IHS vyjadruje jej službu učeníčky a misionárky pre Ježiša, tá pokračuje v živote Cirkvi, ktorá vychádza k ľuďom.

Stúpajúca špirála na vertikálnej časti kríža vyjadruje šírenie evanjelia až po obetu života.

V júli 2015 pápež František požehnal repliky misijného kríža zo San Javier. Neskôr kríže putovali z farností do farností. Misijný kríž sa stal aj symbolom príprav na Piaty americký misijný kongres. Z farnosti San Javier nám ho prišiel odovzdať 22.6.2018 františkánsky kňaz Sixto s miništrantmi a katechétkou. Stretli sme sa na hranici farností, ktorú symbolicky tvorí kaplnka svätého Františka na Las Piedras. Spoločenstvo mladých z našej farnosti spolu s rehoľnou sestrou

Klárrou šli časť cesty pešo a meditovali o šírení kresťanstva a poslaní kríža. Nasledoval obrad odovzdania a prijatia kríža. V evanjeliu sme meditovali o povolani apoštolov rybárov a náš pohľad sa pritom upieral na hladinu lagúny s člmi. Úryvok evanjelia akoby v nás ožil a prebudil zápal ísť za Ježišom aj keď to bude stáť veľa.

Kríž, prispôsobený na prepravu na dlhé vzdialenosti, sme prebrali v dvoch kufroch. Keď sme ich v kostole otvorili, mladí sa tešili ako z ozajstného pokladu. Počas ôsmich dní mala každá skupina farnosti pri kríži rozjímanie a modlitby. Všetci si ho s úctou a obdivom obzerali.

Misijný kríž predstavuje Ježišovu obeť, ale aj obeť všetkých misionárov v Bolívií.

10

Hneď v susednej farnosti San Javier pôsobia dvaja františkáni, spomínaný Sixto a Reinaldo, ktorí sú na misiách už vyše tridsať rokov.

Viackrát som ich neohlásený „prekvapil“ vo farnosti a videl, ako sa vracajú zo svätej omše z komunity s autom plným miništrantov, alebo večer pri svätej omši sedieť na formačnom stretnutí pre mladých, či spevokole. Títo kňazi sú pre mňa veľkým povzbudením v službe. Premýšľam nad tým, čím všetkým si museli prejsť, ako ich Boh formoval a cez nich šíril príklad obetavého života.

Misijný kríž sme na ôsmy deň šli v procesii odovzdať do farnosti Nepoškvrnené Počatie v Concepción. Pred ňou mala ostatné rozjímanie skupina mladých misionárov a miništrantov z našej farnosti Maria Auxiliadora. Po katechéze o zmysle nášho života a otvorení neba Ježišovou smrťou na kríži, sa počas piesní každý priblížil ku krížu. Dotkol sa ho, predniesol modlitbu vďaky a vyznal, že chce kráčať v Ježišových šľapajach nesením kríža počas celého života.

Nasledovala misijná cesta, počas ktorej sme pri siedmich zastaveniach meditovali nad povolaním ku svätosti. Štafetu sme odovzdali ďalej, pri kaplnke na cintoríne, kde je pomyselná hranica farností. S jasavým spevom, transparentom a balónikmi nás nadšene privítali zástupcovia spoločenstiev združených pri katedrále.

Kríž sme odovzdali, ale v nás ostalo nadšenie pre misie. O pár dní na to sa konal v meste Santa Cruz misijný kongres, kde sme privítali ľudí zo všetkých častí amerického kontinentu. Ochotne ich ubytovali rodiny kresťanov a ponúkli aj raňajky. Farnosti v Santa Cruz robili zbierky, aby mohli počas piatich dní pripraviť spoločnú večeru pre všetkých hostí vo farnosti.

Kongres bol časom oslavy Boha, radostného stretnutia, svedectva, ale aj práce v skupinkách, z ktorej vyšli konkrétne uzávery pre misijný program do ďalších dní. Symbolicky ho tvorí desať bodov:

- 1. Vyjsť do odľahlých častí sveta na stretnutie s „inými“.**
- 2. Podporovať poznanie Biblie, osobitne evanjelia.**
- 3. Pomáhať komunitám misijného života.**
- 4. Rozvíjať charitatívny rozmer Cirkvi.**
- 5. Ponúkať sviatosť zmierenia a milosrdenstvo Božie.**
- 6. Zaujímať sa o sociálnu stránku života v misijných komunitách.**
- 7. Evanjelizácia rodín je kľúčom ku kresťanskej premene.**
- 8. Vytvoriť viac možností pre službu laikom.**
- 9. Podporovať a starať sa o povolania do rehoľného a kňazského života.**
- 10. Slúžiť svätú omšu vysluhovať a prijímať sviatosti a sväteniny s úctou.**

Nech sa nám podarí dostať misijné desatoro do praxe! Nech drevo kríža hojne zakvitne aj v našich životoch aby sme mohli zbierať jeho plody.

VDOVSKÁ VIERA

Sväté písmo pripomína na viacerých miestach starosť o vdovy. „Ak budeš oberať plody olivy, nevrátiš sa obrať, čo ostalo na strome, ale necháš to cudzincovi, sirote a vdove.“ (Dt 24,20). „Helenisti začali šomrať na Hebrejov, že pri každodennom obsluhovaní zanedbávajú vdovy“ (Sk 6, 1. Netreba si však myslieť, že vdovy sú len chránenými

osobami, ktoré iba čakajú na pomoc. Ježiš v evanjeliu vyzdvihol vieru vdovy, ktorá vhodila do pokladnice drobnú mincu. Na misiách sa modlím aj o to, aby som mal ich čnosti.

Počas dňa si kladiem často rovnakú otázku: „Čo mám robiť Pane?“ Prichádzajú totiž ľudia s prosbou o pomoc. Ide o zdravotné zabezpečenie, prípravu ku sviatostiam, pomoc pri stavaní kaplnky, mosta, prístreška na modlenie, požehnanie domov, odvoz do komunít, preprava materiálu.

Na jednej strane sa teším, že ľudia prichádzajú, ale na druhej strane sa pýtam: „Čo naozaj potrebujú? Po troch rokoch na misiách vidím, že potrieb je nekonečne veľa a ja sa potrebujem sústrediť na to najdôležitejšie. Určite aj preto som pred rokmi pri jednej modlitbe v spoločenstve dostal slovo, aby som prosil o dar rozlišovania.

Nedávno som bol navštíviť na dva dni komunitu San Pablo del norte. Program bol ako vždy nabitý. Náuka ku krstu, prvému svätému prijímaniu, sobášu, potom požehnanie všetkých domov v komunite. Všetko bolo potrebné ukončiť pred západom slnka, nakoľko nie je elektrina a ľudia majú svoj cyklus života.

Unavený som si sadol na najvyššie položené miesto v komunite a nehybne i nevládne sledoval posledné lúče zapadajúceho slnka. Rehoľné

sestry Anhelo a Marisohwa sa modlili večery v kórejskom jazyku a ja som premýšľal, ako sa na mňa pozerá Boh. Či som len pracoval pre neho a ľudí, alebo aj splnil jeho dnešný plán ktorý On naplánoval. Tma pomaly prikrývala strechy z palmových listov a ja som si uvedomoval, čo všetko by bolo v komunite potrebné urobiť.

mohli pristupovať k sviatostiam a poznali Božie slovo, ale márne.

Po hodine katechizmu, kde som hovoril o úplných základoch, som videl, že dospelí majú trikrát menšie poznanie o tom kto je Boh, ako ich deti navštevujúce školu. Je to len kvapka z ich potrieb, ktorú prikryla tma. Komunité je už tridsaťpäť a to

Ľudia žijú bez lídra, ktorý by im vysluhoval bohoslužbu slova aspoň raz v týždni. Oslovil som muža, ktorý vedie komunitu. Ten zo strachu, že nevie poriadne čítať, sa nechce zúčastňovať ani formácie lídrov, kde by mohol vidieť povzbudivý príklad duchovného vedenia života v iných častiach pralesa. V komunite je veľa nepokrstených detí. Iba jeden pár je sobášnený v kostole. Roky sa snažím robiť všetko preto, aby

ma vedie viac k modlitbe. Stále viac si uvedomujem, že

práca misionára musí byť úplne zameraná na počúvanie Boha, ktorý rozhoduje, čo urobiť. Niekedy to môžu byť až príliš jednoduché činnosti, ktoré si vyžadujú veľkú vieru.

Príklad vidím vo vdove, ktorá dostala príkaz starať sa o proroka Eliáša. Predstavte si ju, ako v domnení, že pripraví pre seba a syna posledné jedlo a potom zomrie, zbiera drevo. Videla, že na viac nemá. Tak to teda prijala. Nevychítala Bohu, že sa

nestará, alebo že na ňu zabudol. Neuzavrela sa a vďaka tomu jej Boh cez Eliáša veľmi emotívnym spôsobom rozširuje pohľad na limity. Dostáva úlohu pripraviť z poslednej múky a oleja posúch a dať ho cudziemu človeku, Eliášovi. Spolu s úlohou dostáva aj prísľub, že Boh sa postará a múka a olej sa neminú. Inými slovami, má odtrhnúť zrak od posledného posúcha a s vierou poslúžiť človeku. Odmenou za jej vieru bude požehnanie. Nemá urobiť nejakú ťažkú vec. Má len upiecť posúch, ktorých napiekla počas života možno aj tisíce. Boh jej nedal urobiť nič ťažké. Žiadal, aby konala ďalej vo viere.

Som presvedčený, že to chce Boh aj odo mňa. Aby som videl jeho starosť o všetkých a odpovedal mu denne službou vo viere. Nezáleží či bude komunit tridsaťpäť, alebo päťdesiat. Záleží na odovzdaní sa do Božích rúk, ktorý nemá limity.

Milí čitatelia! Spolu s kaplánom Tomášom, ktorého už poznáte, prišiel do Bolívie aj kňaz Radoslaw Slowik. Poprosil som ho, aby sa s Vami po polroku podelil o dojmy z pastorácie.

Srdečne pozdravujem všetkých čitateľov z farnosti San Ramon v Bolívii, ktorú nájdete v srdci Vikariátu Ňuflo de Chavéz, kde sedem mesiacov pracujem ako kaplán. San Ramón je mestečko, v ktorom žijú katolíci, evanjelici, svedkovia Jehovovi, Menoniti, členovia rôznych siekt, ale aj liečitelia, šamani.

Hoci v Bolívii pracujem krátko, vidím, že som tu potrebný. „Žatva je veľká“, hoci katolíkov je asi len tisíc a v kostole z toho nie veľká časť. Nezanedbateľným problémom sú rôzne formy okultizmu. S jedným prípadom sa podelím aj s Vami.

Jedného dňa prišli do farskej kancelárie rodičia mladého dievčaťa s prosbou

o pomoc a návštevu kňaza. Opisovali, že ich dcéra už dlhšiu dobu veľmi hlasno kričí, hádže sa a oni už nevedia čo robiť. Sám nevediac čo ma tam čaká, som zbral svätenú vodu, olej na pomazanie chorých, ruženec, knihu obradov a šiel do ich domu.

Vošiel som do izby kde ležalo dievča a začal modlitbu pokropením svätenou vodou. Vtedy začalo dievča veľmi silno kričať a veľkou silou sa vytrhávať z rúk tým, ktorí ju držali. Samozrejme, nie som exorcistom, a preto som na radu skúsených misionárov dievča pomazal olejom chorých a s celou rodinou sme sa pomodlili modlitbou ruženca. Hoci počas modlitby nijak neustával jej krik, po skončení ruženca sa dievča utíšilo.

Zaskočilo a znepokojilo ma chovanie matky dievčaťa, ktorá natierala nohy dcéry akousi zvláštnou masťou. Ukázalo sa, že ju zakúpili od miestneho šamana. Mali ňou natierať nohy dievčaťa a problémy mali ustať. Nakoľko sa situácia zhoršovala, nakoniec zavolali kňaza.

Situácia trochu ukazuje aj stav ich viery. Keď prišli do kancelárie, vraveli že sú veriaci a chodia do kostola. Ja osobne som ich nikdy nevidel. Pomoc

kňaza hľadali až potom, keď videli že nezaberajú čary šamana.

Tým sa príbeh nekončí. Opýtal som sa ich samozrejme na pôvod vzniku chovania ich dcéry. Rodičia pôsobili dosť tajomne a vraveli, že nevedia, z čoho by to mohlo byť. Z dlhšieho rozhovoru však vysvitlo, že ich dcéra v škole spolu s kamarátkou čítala „akési texty“ a potom sa začali s ňou diať zvláštne veci. Čo to bolo, dodnes neviem. Neskôr som sa dozvedel, že deti sa tu „zabávajú“ s okultnými, satanistickými knihami na vyvolávanie zlých duchov.

S poľutovaním musím povedať, že hoc som poprosil rodičov, aby prišli do kostola, kde som chcel odslúžiť svätú omšu za ich dcéru, už nikdy sa neukázali. Hoci bola celá situácia ťažká, bol som posilnený vidiac, ako Boh koná cez modlitby a sviatosti.

Potvrdzujem slová Svätého písma: „Chodte, do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu!“ (Mk 16,15) „Tých, čo uveria, budú sprevádzať tieto znamenia: v mojom mene budú vyhánajú zlé duchy, budú hovoriť novými jazykmi, hady budú brať do rúk, a ak niečo smrtonosné vypijú, neuškodí im; na chorých budú vkladáť ruky a tí ozdravejú“ (Mk 16,17-18).

MISIJNÁ STÁŽ

Koncom júna boli v našej farnosti kňaz Jaromir Buczak z tarnowskej diecézy a dvaja bohoslovci Rafał Orzech a Kamil Łatka z Wyższego seminára v Tarnowie. Všetci traja pricestovali do Bolívie na svoju mesačnú misijnú stáž.

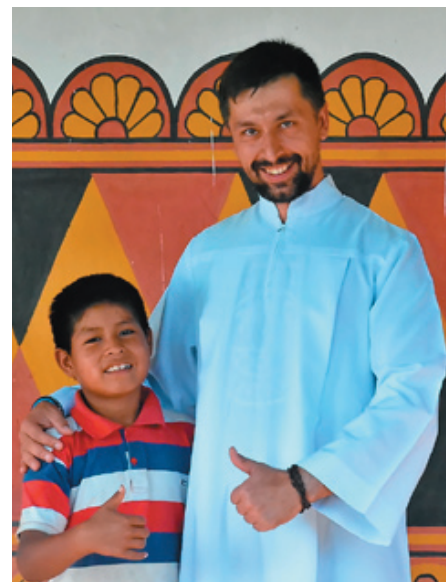
Seminaristi skončili druhý ročník štúdia a formácie ku kňazstvu. Kňaz Jaromir pracuje ako kaplán v Trzcianie. Počas pobytu sa mohli aspoň na chvíľu ponoriť do misijného života. U nás boli týždeň. Zúčastnili sa svätých omší, pastoračných aktivít, cestovali do komunít v pralese i trochu fyzicky pracovali. Šlo o to, aby sme im v krátkom čase ukázali, v čom spočíva práca misionára v našej farnosti. Okrem toho boli v

susednej farnosti Inmaculada Concepción a v San Ramón. Niekoľko dní si vyhradili aj na spoznávanie krás Bolívie.

Prvé dva dni bohoslovci kopali a vyberali zeminu, aby sme mohli urobiť podlahu v kaplnke, ktorú budujeme. Nasledujúce dni sa stretávali s mladými. Bolívjci si s nimi zatancovali a zaspievali im niekoľko piesní aj v indiánskom jazyku besiro. Zobral som ich na výlet s miništrantmi k priehrade Sapoco. Zúčastnili sa pravidelného stretnutia s rodinami v jednom z ich domov. Vypočuli si aktuálne problémy rodín i množstvo otázok, ktoré kladli v súvislosti so sektami a pravdami viery. Otvorenosť ľudí a úprimné delenie sa s vierou urobilo na nich veľký dojem.

V sobotu večer boli na svätej omši v jednej z častí mesta Concepción a v nedeľu so mnou vycestovali do komunít Palestína a San Pablo. Tam mali svedectvo toho, že v komunitách, kam ideme niekoľko hodín, nás nie

vždy čaká veľa ľudí. V Palestíne prišli dve rodiny a v San Pablo po niekoľkominútovom bití na zvon prišlo päť ľudí. Chýba tu osoba a práca lídra komunity. Potrebujeme naďalej zasievať a možno jedného dňa začne zrno viery klíčiť. I taká skúsenosť je dobrá.

Pondelok bol pre nich deň prehliadok múzeí, vypovedajúcich o histórii jezuitských redukcí a návšteve biskupských dielní, kde učiteľia spolu so žiakmi vyrezávajú z dreva rôzne suveníry a bohoslužobné predmety.

Následne si pozreli biskupský úrad a Centrum svätého Františka, ktoré spravujú naše kórejské sestry. Poobede ešte maľovali stenu pri kaplnke. Večer už bolo potrebné zbaliť sa a ráno nasledujúceho dňa vyraziť na dva dni do komunity Regreso na odpustovú slávnosť. Pre momentálny stav cesty sme šli skoro štyri hodiny. Bohoslovci spolu s ostatnými ľuďmi, ktorí prosili o odvoz, sedeli na otvorenej zadnej časti auta, a tak mohli naplno zakúsiť prašné cesty. Keď sme dorazili do komunity, bolo ich ťažko spoznať. Boli celí pokrytí červeným prachom, iba biele zuby svietili a vyvolávali úsmev všetkých v komunite.

Najskôr sme mali stretnutie s rodičmi a deťmi, ktoré líder viac ako rok pripravoval na prvé sväté prijímanie. Nasledovala spoveď a požehnanie všetkých domov. Podvečer sme sa modlili ruženec a slúžili svätú omšu z vigílie sviatku svätého Jakuba. Nasledujúci deň ráno bohoslovci nenašli dom, v ktorom sa podávala tradičná odpustová polievka „pataska“, ale asi by to nebolo pre ich žalúdky ani dobré.

15

Zúčastnili sa slávnostnej svätej omše, spoznali aj zvyk procesie so sochou svätca a modlitbami. Na obed mali možnosť ochutnať krvavé steaky a už sme šli domov, nakoľko som ich ešte v ten večer odviezol do farnosti San Ramon.

Ako sami hovorili, dni strávené vo farnosti Maria Auxiliadora boli pre nich stretnutím s úplne novým svetom, ktorý je pekný, ale po čase aj náročný. Veľký dojem na nich urobil náš medzinárodný, kórejsko-poľsko-slovenský misijný tím. Hlavne to, že každý vnáša kúsok seba a zakomponuje to do veľkého spoločného celku misijnej práce. Tak sa pohýna dopredu obrovský kolos práce a pomaly napreduje.

Hovorili tiež, že žasnú nad prácou františkánov a jezuitov v celej oblasti Čikítanie. To všetko, čo začali pred mnohými rokmi trvá dodnes a rozvíja sa na rôznych stupňoch napriek tomu, že boli z Čikítanie vyhnaní.

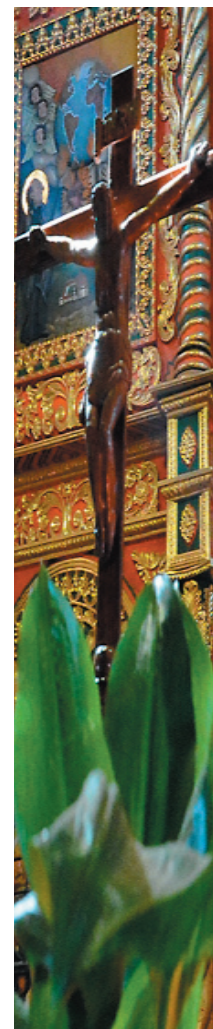
Myslím, že návšteva v nich určite zanechá poznanie nového sveta, v ktorom na svätú omšu treba neraz čakať aj mesiace a že nie všetko je stále na dosah ruky. Ak v nich po príchode domov

ostane nejaká iskra z misií a láska k Bohu a jeho Cirkvi ju rozhorí, ich návšteva prinesie ovocie.

Myšlienka misijných výjazdov sa zrodila v mojom seminári pred desiatimi rokmi. Odvtedy navštívilo Afriku, Južnú Ameriku a Áziu veľa seminaristov. Z nich dnes mnohí pracujú na misiách a so svojimi skúsenosťami sa delia s ďalšími, ktorí prichádzajú na stáże rovnako, ako oni kedysi.

Každý z nás potrebujeme opustiť svoje brehy, vstúpiť do hojdajúcej sa loďky a vyplávať na more. Tam si zažijeme veľa ťažkostí, budeme vysilení a zničení. Ale tak môžeme prísť do večného oceánu - neba, kde sa budeme môcť hodiť do náručia nášho čakajúceho Otca a so svätým Pavlom zvolať: „Dobrý boj som bojoval, beh som dokončil, vieru som zachoval“ (2 Tim 4, 7).

To prajem všetkým Vám čitateľom, osobitne tým, ktorí pociťujete povolanie ku kňazstvu a práci na ďalekých misiách. Odvahu! Zatiahnite na hĺbinu!

MUCHAS GRACIAS!

ĎAKUJEME!

Drahí dobrodinci! Vďaka Vašej štedrosti vo forme financií sme v ostatnom období mohli zakúpiť viaceré veci a urobiť poriadny kus práce vo farnosti Maria Auxiliadora v Concepción v Bolívii.

Obdobie od 2.2.- 27.7.2018:

Bratislava 100,- €

Bystrany 50,- €

Dolný Kubín 100,- €

Hincovce 90,- €

Jaklovce 100,- €

Košice 300,- €

Letanovce 20,- €

Matejovce pri Poprade 55,- €

Olcnavá 210,- €

Oravská Polhora 1755,- €

Poprad 150,- €

Prešov 40,- €

Spišská Belá 40,- €

Spišská Nová Ves 3415,- €

Stará Lesná 120,- €

Veľká Lomnica 480,- €

Ostatní 40,- €

Spolu: 7065,- €

- Nákup benzínu potrebného pre návštevu komunít a cestu na duchovné cvičenia a tiež na údržbu a opravy auta

- Nákup pracovného náradia do pastoračného centra a komunity Madrecitas

- Nákup piesku, cementu, tehál, roxorov, kameňa, dreva, káblov a farieb – na oplotenie a stavbu kaplnky,

- Zaplatenie práce robotníkov

- Nákup plechu na prístrešok na bohoslužobné účely v komunite Puerto San Pedro

- Železo a elektródy na zváranie vchodových brán do farnosti

A mnohé iné...

Peniaze sme použili na:

- Knihy pre katechéty a lídrov komunít

- prvoprijímajúce deti

- Kancelárske potreby pre farskú kanceláriu a mikrofón na obetný stôl do kostola.

- Občerstvenie pre pútnikov a nákup riadu a príborov.

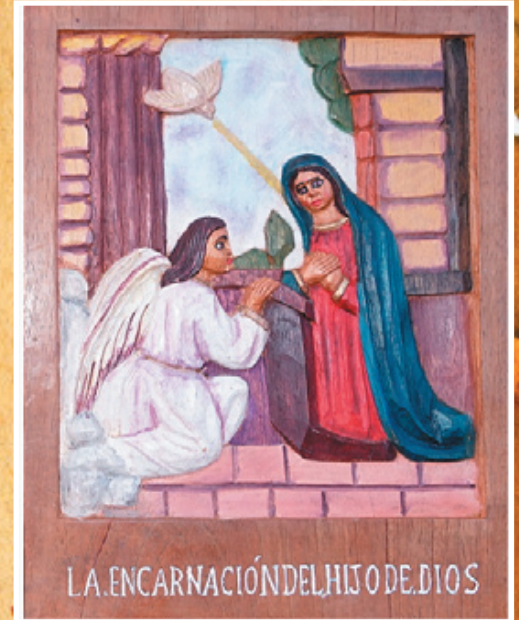
- Pomoc pri reprezentovaní farnosti na piatom misijnom kongrese, príspevok spoločenstvu mladých a vdove

- Zakúpenie dvadsiatich obrazov ružencových tajomstiev z dreva od rezbára Salvatierru

Ďakujeme. Nech Vám Boh odplatí Vašu štedrosť. Modlíme sa za Vás a Vaše potreby!

Ošetrovanie

Sobáš v Río Blanco

FOTOGALÉRIA

Priateľ detí z pralesa

Formácia katechétov

Darčeky pre deti

Poľskí bohoslovci

Prvé prijímanie v pralesi

Krst na sv. Jána Krstiteľa

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoračiu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK0809000000000522512863.